

Tasarımcı Öğretmenler Tasarlıyor

Farklı Derslerde Ubd Tasarım Örnekleri

Editörler:

Sertel ALTUN

Banu YÜCEL TOY

3. Baskı

Editörler: Doç. Dr. Sertel ALTUN - Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY

TASARIMCI ÖĞRETMENLER TASARLIYOR
Farklı Derslerde Ubd Tasarım Örnekleri

ISBN 978-625-7582-50-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Eylül 2021, Ankara

3. Baskı: Şubat 2022, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No:141 A/131 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

*Öğretmen tasarıma
öğrencinin gözüyle bakarak başladığı ve
uygulamanın sonunda
öğrencinin kendisine
öğretmenin gözüyle bakabilmesini sağladığı sürece
anlamli öğrenme gerçekleşir...*

ÖN SÖZ

Anlamaya Dayalı Tasarım olarak dilimize çevirilen *Understanding by Design* (UbD) alanında, 2020 yılında yayımlanan *Tasarımcı Öğretmen UbD El Kitabı* ve *Anlamaya Dayalı Tasarım (Ubd) Uygulamaları: 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi* kitaplarımıza bir yenisini daha ekleyerek alana katkı sağlamaktan mutluluk duyuyoruz. Sertel Altun ve Nihal Yurtseven tarafından yazılan *Tasarımcı Öğretmen UbD El Kitabı*, UbD'yi anlamaya yönelik öğretmenlere kılavuzluk edecek bir kitap olarak hazırlanmıştı. Sertel Altun ve Banu Yücel Toy editörlüğünde hazırlanan *Anlamaya Dayalı Tasarım (Ubd) Uygulamaları: 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi* kitabı ise, Sosyal Bilgiler Dersi öğretimi bağlamında tasarımcı öğretmenler tarafından tasarlanıp uygulanan UbD örnekleri ile, öğretmenlere uygulamada yardımcı olması amacıyla yayımlanmıştı. Söz konusu ilk iki kitaba gösterilen yoğun ilgi, alanda UbD'ye yönelik kaynaklara duyulan ihtiyaca işaret etmiş ve bize doğru yolda olduğumuzu göstermiştir. Ancak bu kitaplara gelen yorum ve değerlendirmelerde, öğretmenlerimiz farklı branşlara özgü uygulama örneklerine ve tasarım yapmak için yöntem ve ölçme-değerlendirme bilgisine de ihtiyaç duyduklarını belirtmeleri, daha kapsamlı bir kitabın hazırlanması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bu amaçla ilk iş olarak, tasarımcı öğretmenlerimizden oluşan bir ekip kurduk. Birlikte, hedef kitlemiz olan farklı branşlardan değerli öğretmenlarımızın ve nihai yararlanıcımız olan sevgili öğrencilerimizin görüşlerini aldık. Öğretmenlerimiz derslerinin öğretimini nasıl yapıyorlar? Derslerini daha etkili öğretmek için neye ihtiyaç duyuyorlar? Onlara göre etkili bir ders öğretimi nasıl olmalıdır? Peki, öğrencilerimize göre dersler nasıl öğretiliyor? Dersler nasıl öğretilirse onlar için daha etkili olur? Öğretmenlerinden ne bekliyorlar? sorularına verilen cevaplar analiz edilerek, farklı branşlardan tasarımcı öğretmenlerle birlikte UbD tasarımları hazırladık. Bu sebeptendir ki bu kitap, hedef kitesini kitap yazım sürecine dahil etme özelliği taşıması bakımından önemlidir ve bu özelliği ile alandaki diğer kitaplardan ayrılmaktadır.

Bu doğrultuda hazırlanan kitabımızın birinci bölümünde, Sertel Altun ve Banu Yücel Toy tarafından UbD modelinin kuramsal temelleri, ilke ve özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, Banu Yücel Toy ve Hüma Bal Nayman tarafından UbD öğrenme tasarımı hazırlamada tasarımcılara yardımcı olabilecek yedi adım önerilmiş ve kontrol listesi sunulmuştur. Üçüncü bölümde, Sertel Altun ve Defne Yabaş tarafından UbD ilkelerinden öğretimi farklılaştırmada ve öğrencileri aktif hale getirmede kullanılacak çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri; dördüncü bölümde ise, Banu Yücel Toy tarafından UbD'nin temel değerlendirme kanıtları olan performans görevleri ve diğer kanıtlar olan tamamlayıcı ve yansıtıcı

ölçme ve değerlendirme araçları açıklanmıştır. Sonraki bölümlerde ise sırasıyla tasarımcı öğretmenler tarafından hazırlanmış olan Türkçe Öğretimi, Matematik Öğretimi, Fen Bilimleri Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretimi ve İngilizce Öğretimi bilgilerine ve UbD tasarım örneklerine yer verilmiştir. Öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak hazırlanan bu UbD tasarım örneklerinin yer aldığı **Türkçe Öğretimi** ile ilgili beşinci bölüm Sertel Altun, Özgül Mutluer ve Büşra Tombak İlhan tarafından; **Matematik Öğretimi** ile ilgili altıncı bölüm Sertel Altun, Tuğçe Koç ve Defne Yabaş tarafından; **Fen Bilimleri Öğretimi** ile ilgili yedinci bölüm Sertel Altun, Pınar Korukoğlu, Serpil Özbay ve Defne Yabaş tarafından; **Sosyal Bilgiler Öğretimi** ile ilgili sekizinci bölüm Sertel Altun ve Yeşim Mertkil tarafından, son olarak **İngilizce Öğretimi** ile ilgili dokuzuncu bölüm Sertel Altun, Dinçer Demir, Ayşegül Bayrak ve Büşra Tombak İlhan tarafından hazırlanmıştır. Kitabın sonuna UbD ile ilgili kavram ve tanımları için bir sözlük ile İngilizce alan yazını takip etmek isteyen okuyucularımız için İngilizce-Türkçe UbD kavramları eklenmiştir.

Tasarımcı öğretmenlerimizle birlikte çıktığımız bu yolculukta birlikte ilerlemekten mutluluk ve gurur duyduğumuzu belirtmek istiyoruz. İlk iki kitapta olduğu gibi Tasarımcı Öğretmenler Tasarlıyor kitabımızın da, tasarımcı öğretmen kimliği kazanmış veya kazanmak isteyen öğretmenlerimizin ihtiyaç ve sorularına cevap verebilmesini diliyoruz.

Doç. Dr. Sertel ALTUN
ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY
ORCID No: 0000-0003-0460-4656

Kasım, 2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Doç. Dr. Sertel ALTUN - Doç. Dr. Banu Yücel TOY

1. Bölüm: Anlamaya Dayalı Tasarım (Understanding by Desing-UbD)

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0460-4656

2. Bölüm: Yedi Adımda Anlamaya Dayalı Tasarım (UbD) Hazırlama

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0460-4656

Hüma Bal NAYMAN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5270-8965

3. Bölüm: Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Dr. Öğr. Üyesi Defne Yabaş, Bahçeşehir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5575-510X

4. Bölüm: Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0460-4656

5. Bölüm: Türkçe Öğretimi UbD Tasarım Örneği

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Özgül MUTLUER, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1990-7900

Arş. Gör. Büşra TOMBAK İLHAN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3732-5103

6. Bölüm: Matematik Öğretimi UbD Tasarım Örneği

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Tuğçe KOÇ, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 000-0002-2705-9227

Dr. Öğr. Üyesi Defne YABAŞ, Bahçeşehir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5575-510X

7. Bölüm: Fen Bilimleri Öğretimi UbD Tasarım Örneği

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Pınar KORUKOĞLU, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-2077-6060

Serpil ÖZBAY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000 0003 2079 4461

Dr. Öğr. Üyesi Defne YABAŞ, Bahçeşehir Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5575-510X

8. Bölüm: Sosyal Bilgiler Öğretimi UbD Tasarım Örneği

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Yeşim MERTKİL, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9937-0391

9. Bölüm: İngilizce Öğretimi UbD Tasarım Örneği

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Ayşegül BAYRAK, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1189-1497

Diñçer DEMİR, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4805-3593

Arş. Gör. Büşra TOMBAK İLHAN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3732-5103

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iv
Bölümler ve Yazarları.....	vii
Teşekkür.....	xiii

1. BÖLÜM

ANLAMAYA DAYALI TASARIM (Understanding by Desing-UbD)

Sondan Başa Doğru Tasarım: UbD	4
UbD'nin Aşamaları	6
Aşama 1. İstenen Sonuçları Belirleme	6
Aşama 2. Kabul Edilebilir Kanıtları Belirleme	8
Aşama 3. Öğrenme Etkinliklerini ve Öğretimi Planlama	9
UbD İlkeleri	12
UbD Ünite Öğrenme Tasarımı Taslağı.....	14
Kaynakça.....	16

2. BÖLÜM

YEDİ ADIMDA ANLAMAYA DAYALI TASARIM (UbD) HAZIRLAMA

Yedi Adımda Anlamaya Dayalı Tasarım (UbD) Hazırlama	17
---	----

3. BÖLÜM

ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Farklaştırılmış Öğretim Yöntemi	27
Öğrenme İstasyonları ve Öğrenme Merkezleri	28
Kathı Öğretim	30
4MAT (4 Modes Application Techniques)	31
İşbirlikli Öğrenme Yöntemi	34
Ayrılıp Birleşme/Birleştirme.....	34
Grup Araştırması Tekniği	35
Okuma Çemberi Yöntemi	37
Problem Çözme Yöntemi	38
Altı Şapkalı Düşünme Yöntemi	39
SCAMPER (Yönlendirilmiş Beyin Fırtınası)	40
5E Modeli	42
Kaynakça.....	43

4. BÖLÜM

TAMAMLAYICI ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ARAÇLARI

Performans Görevi	48
Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik).....	50
Bütüncül Dereceli Puanlama Anahtarı	50
Analitik Dereceli Puanlama Anahtarı	52
Süreç Değerlendirme Araçları	53
Tanılayıcı Dallonmuş Ağaç	54
Kelime İlişkilendirme Testi	57
Kart Sıralama	58
Giriş veya Çıkış Bileti/Kartı	58
Görüş Geliştirme/Köşe Kapmaca.....	59
Canlı Fotoğraf (Tableau)	60
Yansıtmaya Dönük Ölçme Araçları	60
Öz Değerlendirme.....	60
3-2-1 Kartları	62
K-W-L.....	63
Üçgen-Kare-Çember.....	64
Akran Değerlendirmesi.....	65
Grup Değerlendirmesi.....	66
Kaynakça.....	67

5. BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİMİ UbD TASARIM ÖRNEĞİ

Türkçe Öğretimi	69
UbD Tasarım Örneği	74
Ek-1 Dereceli Puanlama Anahtarı	87
Ek-2 Çıkış Kartı	88
Ek-3 Öz Değerlendirme Formu.....	88
Kaynakça.....	89

6. BÖLÜM

MATEMATİK ÖĞRETİMİ UbD TASARIM ÖRNEĞİ

Matematik Öğretimi	91
UbD Tasarım Örneği	97
Ek-1 Grup Araştırmasının Yönergesi ve Haber Yazısı	112
Kaynakça.....	113

7. BÖLÜM

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİ UBD TASARIM ÖRNEĞİ

Fen Bilimleri Öğretimi.....	115
Ubd Tasarım Örneği I.....	120
Ek-1 Kütle –Ağırlık-Çekim Kuvveti Etkinliği	135
Ek-2 Kütle ve Ağırlık Etkinliği.....	136
Ek- 3 Eğitsel Oyun.....	137
Ek-4 Enerji Dönüşümleri Düzenek Şekli.....	140
Ek-5 Senaryo Etkinliği.....	141
Ek-6 Öğrenme Günlüğü.....	142
Ubd Tasarım Örneği II	143
Ek-1 Performans Görevi	157
Ek-2 Portfolyo Değerlendirme Formu	158
Ek-3 Artırılmış Gerçeklik Uygulaması.....	159
Ek-4 Analoji Etkinliği	160
Kaynakça.....	163

8. BÖLÜM

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİ UBD TASARIM ÖRNEĞİ

Sosyal Bilgiler Öğretimi.....	165
Ubd Tasarım Örneği	168
Ek-1 Giriş Kartı.....	182
Ek-2 Dört Köşe Etkinlik.....	182
Ek-3 3-2-1 Kâğıdı	183
Kaynakça.....	183

9. BÖLÜM

İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ UBD TASARIM ÖRNEĞİ

İngilizce Öğretimi.....	185
Ubd Tasarım Örneği I.....	191
Ek-1	204
Ek-2	205
Ek-3	206
Ek-4	207
Ubd Tasarım Örneği II	208
Ek-1 KWL Tablosu	217
Ek-2 Dünya Görseli.....	217
Ek-3 Before/After	217

Ek-4 Kelime Setleri.....	218
Ek-5 Çıkış Bileti.....	218
Ek-6 Çalışma Kağıdı	219
Ek-7 Anket	219
Ek-8 Okuma Metni	219
Ek-9 Fotoğraflar.....	220
Ek-10 Değerlendirme Rubriği	221
Kaynakça.....	222
Sözlük	223
Türkçe-İngilizce UbD Kavramları	227
Yazarlar Hakkında.....	231

TEŞEKKÜR

Geçen sene UbD kapsamında yayınlamış olduğumuz iki kitabımıza okurlarımızın göstermiş olduğu ilgi bizleri çok mutlu etti ve çalışmalarımızı derinleştirmemizde itici güç oluşturdu. Söz konusu ilhamla okurlarımızın öğretim ortamında yaşadıkları sorunlara cevap vermek amacıyla bu kitabı hazırladık. Okurlarımızın çalışmalarımıza göstermiş olduğu ilgi ve destekleri çok değerli, kendilerine teşekkürü borç biliriz.

Üniversitede verdiğimiz dersler, bizim için ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü biz dersleri, belirlenmiş içeriği öğrenciye aktarmaktan ziyade, onların katkılarıyla şekillenen bir süreç olarak ele alıyoruz. Bizim için öğretmen-öğrenci arasındaki etkileşim ne kadar kuvvetli ise, o ders o kadar verimlidir. Bu sürecin ana öznelere birini, öğrencilerimizin kendisi oluşturmuştur. Özellikle mesleğe başlamış yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam eden öğrencilerimizin uygulama ile teori arasındaki bağı oluşturmadaki soruları, deneyimleri ve paylaşımları, bu kitabın her aşamasında bize daha derin bir bakış açısı sunmada büyük katkı sağlamıştır. Kendilerine yüreктen teşekkür ederiz.

Bu iki paydaş kitlenin birleştiği ve bu kitabın tasarımcı öğretmenleri, Dr. Öğrt. Üyesi Defne Yabaş'a, Arş. Gör. Büşra Tombak İlhan, Hüma Bal Nayman, Özgül Mutluer, Tuğçe Koç, Pınar Korukoğlu, Serpil Özbay, Yeşim Mertkil, Ayşegül Bayrak ve Dinçer Demir'e değerli katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ederiz.

Ayrıca, bu kitabın yazılmasında bize büyük güç veren paydaşlarımızımıza, bize emek veren hocalarımız, meslektaşlarımız, farklı projelerde çalıştığımız öğretmen ve yöneticilerimize müteşekkirimiz.

Son olarak, her çalışmada olduğu gibi bu kitap çalışmamızda da destekleri ile yanımızda olan sevgili eşlerimiz Kazım Altun ve Aliseydi Toy'a çocuklarımız Öykü Naz Altun, Özgü Altun ve Erdem Toy'a gösterdikleri anlayış ve sabırları için teşekkür eder, varlıklarının motivasyon kaynağımız olduklarını belirtmek isteriz.

En derin sevgi ve saygılarımızla.

Doç. Dr. Sertel ALTUN

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY

1. BÖLÜM

ANLAMAYA DAYALI TASARIM (Understanding by Desing-UbD)*

Doç. Dr. Sertel ALTUN, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1951-5181

Doç. Dr. Banu YÜCEL TOY, Yıldız Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0460-4656

Her bireyin öğretim süresince öğretmenlerinden sıkça duyduğu bir söz vardır: “Anladınız mı?” Öğretmenin öğretim amacını ortaya koyan da aslında bu ifadedir: “anlamayı sağlamak”. Ancak buradaki tartışılması gereken nokta; eğitimcilerin bu kadar yaygın kullandığı “anlamak” kelimesinden ne anladığıdır. Türk Dil Kurumu (TDK, 2019)’na göre, “bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak”, “yeni bilgileri eskileriyle bir araya getirerek sonuç niteliğinde başka bir bilgi edinmek” veya “sorup öğrenmek” şeklinde verilen tanımlar, eğitim açısından “anlama” kavramını açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde öğretmenlerin sahip olduğu iki temel yanlış inanış, öğrencilerin anlamasını engelleyen en önemli engeller olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri, öğretimin amacının içeriğin kazandırılması olduğudur. Bu varsayım öğretmenlerin içeriği aktarmayı hedef edinmelerine, müfredatı yetiştirme gayreti içerisinde bulunmalarına ve ölçmede içerik bilgisine odaklanmalarına neden olmaktadır. Bir diğer yanlış inanış ise merkezi sınavlardaki performansın etkili öğretimin göstergesi olarak görülmesi ve bu sınavlardaki başarıyı sağlamanın öğretimde amaç edinilmesidir. Öyle ki, öğretim süreci sınavlara göre şekillenmektedir. Yapılan araştırmalarda da öğretmenler dersin amacını ve içeriğini sınavlara göre belirlediklerini, test çözmeye ağırlık verdiklerini ve ölçme-değerlendirmede çoktan seçmeli testleri kullandıklarını ifade ederek bu engelin varlığını desteklemektedir (Çetin & Ünsal, 2018).

Anlamak için içerik bilgisine sahip olmak gerekir, ancak içeriği bilmek, anlamak ve içselleştirmek için yeterli değildir. Bu noktada, Anlamaya Dayalı Tasarım’ı

* Bu bölüm, Altun ve Yücel Toy’un (2020) editörlüğünde yayınlanan Anlamaya Dayalı Tasarım (UbD) Uygulamaları: 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi kitabının 1.Bölümünden alınmıştır.